

Minimale levering via de aardgas-budgetmeter tijdens de winter ... Wie doet beter?

De budgetmeter aardgas biedt, in tegenstelling tot de minimale levering van 10 ampère via de budgetmeter voor elektriciteit, geen technisch betrouwbare en veilige mogelijkheid om een minimale levering te voorzien. Wie niet oplaadt en ook zijn hulpkrediet (1000 kWh) heeft opgebruikt, valt zonder aardgas totdat hij de meter opnieuw oplaadt met de budgetmeterkaart.

Om te vermijden dat mensen vanwege een gebrek aan geld om op te laden in de winter zonder verwarming vallen, voorzag de Vlaamse Regering een alternatief. Dat laat de OCMW's toe om aan behoeftigen een beperkte financiële steun toe te kennen om op te laden. Deze financiële tussenkomst staat voor een minimale hoeveelheid aardgas, goed voor een minimaal comfort. De OCMW's beschikken hiermee over een extra instrument om een financiële tussenkomst te doen in de energiekosten. De kost ervan kunnen ze grotendeels recupereren via de netbeheerders.¹

1. Evaluatie winter 2011-2012: gegoochel met cijfers doet de realiteit onrecht aan

In een brief van minister Freya Van den Bossche aan alle OCMW's voor de start van de winterperiode lezen we dat de maatregel minimale levering in de strijd tegen energiearmoede tijdens de winter 2011-2012 meer succes kende dan in het startjaar.

Enkele cijfers illustreren dat:

- ✓ 276 Vlaamse OCMW's (90%) besloten principieel om gebruik te maken van de regeling.
- ✓ 189 van deze OCMW's (68%) kende effectief tussenkomsten toe (168 in 2010-2011).
- ✓ Het aantal begunstigden steeg met 89% (2.292 versus 1.347 in 2010- 2011).
- ✓ De begunstigden vertegenwoordigen 11% van de gezinnen met een budgetmeter gas (versus 8% in 2010 – 2011).
- ✓ Het aantal opladingen steeg afgelopen winter met 92% (9.391 versus 4.885 in 2010- 2011).
- ✓ Het gemiddeld toegekende bedrag per gezin bedroeg voor de afgelopen winter 202 euro (181 euro in 2010-2011). Dit komt in grote lijnen overeen met de gemiddelde kost voor één maand verwarmen in de wintermaanden.

¹ www.energiesparen.be

Indrukwekkende cijfers? Wij menen van niet ...

- ✓ Het aantal toekenningen van minimale levering blijft bedroevend laag. 24.000 gezinnen hebben een aardgasbudgetmeter, 2.292 ontvingen een beperkte toelage. Een beetje wrang dan toch ... zo'n stijging van 89%?
- ✓ Het aantal toelagen concentreert zich voornamelijk in een beperkt aantal OCMW's die voluit gaan voor het systeem.
- ✓ Een 30-tal OCMW's in Vlaanderen stapt helemaal niet mee in het systeem. Aardgasbudgetmeterklanten zijn op die manier bij voorbaat uitgesloten van een minimale levering. Of – en welke – hulpverlening deze OCMW's hier tegenoverstellen is onbekend.
- ✓ De toekenningen dekken de gemiddelde kost om één maand te verwarmen ... de andere wintermaanden blijft het armoe troef.

2. Systeem minimale levering aardgas van meet af aan een foute aanpak

De minimumlevering aardgas, zoals ze nu door de overheid wordt gepercipieerd, is allerm minst gegarandeerd. De terminologie is zelfs ongepast omdat die doet vermoeden dat er gelijkenissen zijn met de minimale levering elektriciteit van 10 ampère. Maar die vergelijking houdt geen steek.

Bij de invoering van de budgetmeter was er bij het beleid nog een bezorgdheid om de levering van elektriciteit en aardgas te continueren aan gezinnen met betalingsmoeilijkheden.

'De budgetmeter is een interessant alternatief voor de stroombeperker, omdat het de abonnee gevoeliger maakt voor budgetbeheer. Het nadeel is evenwel dat dezelfde continuïteit van bevoorrading niet gegarandeerd kan worden, zoals bij de stroombeperker wel het geval is.

De budgetmeter is interessant voor mensen die tijdelijke betalingsproblemen hebben en bij wie het praktisch zeker is dat hun problemen met een goede budgetbegeleiding en binnen afzienbare tijd opgelost zullen zijn. Omwille van het feit dat de continuïteit van de bevoorrading niet gewaarborgd is met de budgetmeter, is dit alternatief minder geschikt voor structurele wanbetalers'.²

Van bovenstaande bezorgdheid blijft vandaag weinig overeind. Maar dat is niet het enige wat ons zorgen baart.

- ✓ De bedragen die tot nu toe als minimale levering worden toegekend, liggen zeer laag. In die zin dekt de term minimumlevering spijtig genoeg dan wel voluit de lading.
'Bij het opstellen van deze tabel werd de 'minimale hoeveelheid aardgas' bepaald als 60% van het gemiddelde aardgasverbruik in de wintermaanden december, januari, februari voor een bepaalde woontypologie.'³ Er wordt dus maar 60% van een gemiddeld verbruik toegekend, wat zelfs geen minimaal comfort garandeert. Een rapport van de VREG (december 2011) stelt bovendien dat budgetmeterklanten net meer aardgas verbruiken dan gemiddeld.
- ✓ De toekenning van de minimale levering is in de handen van de hulpverlening en wordt zodoende welzijnsmaterie. De verantwoordelijkheid voor het verschaffen van een gegarandeerde minimale levering van aardgas blijft voor ons echter een bevoegdheid van de Vlaamse minister van Energie en

² Omzendbrief BA 97/19 van 25 november 1997 betreffende het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water? Rol van de lokale adviescommissie' van toenmalige minister Leo Peeters.

³ Uit documenten VEA, 2011_brief OCMW's minimumlevering gas.

dient in de sociale openbaardienstverplichtingen te worden ingeschreven. De minimale levering zoals ze wordt voorgesteld, is geen instrument van de netbeheerder binnen een energiebeleid maar een 'welzijnsoplossing'.

- ✓ De minimale levering van 10 ampère elektriciteit kan de klant zelf activeren wanneer zijn actief krediet (en hulpkrediet) opgebruikt is. De hulpverlening hoeft hier niet in betrokken te worden.
- ✓ Uiteraard pleiten we voor een snelle interventie van de hulpverlening zodat energiearmoede wordt voorkomen. Maar we kunnen niet voorbij aan twee belangrijke vaststellingen:
 - Heel wat OCMW's kunnen de toevloed aan dossiers niet aan en/of vullen het noodzakelijke sociaal onderzoek erg verschillend in; hoe vaak en hoe luid weerklinkt niet de kreet naar extra middelen?
 - Bij maatschappelijk kwetsbare groepen ligt de relatie met de hulpverlening soms zeer moeilijk. De drempel kan nog erg hoog zijn. De relatie hulpverlener – hulpvrager kan bij deze zo bepalend zijn dat de toekenning – of het overwegen daarvan - in het gedrang komt.
- ✓ OCMW's hanteren een erg verschillende werkwijze in het toekennen van de minimale levering. Ze kunnen ook scherpe voorwaarden koppelen aan de toekenning. Zelfs de SERV merkt op dat het belangrijk is *...dat ook inzake deze voorwaarden richtlijnen worden opgesteld, teneinde een uniforme en transparante toepassing van de regelgeving te bekomen ...*
- ✓ OCMW's worden niet verplicht om in het huidige systeem van de minimale levering in te stappen. Ons inziens leidt de lokale autonomie ertoe dat hulpbehoevenden niet gelijkwaardig behandeld worden. Van 'recht hebben op' is in dit huidige besluit dus eigenlijk geen sprake. Eenvormigheid ontbreekt, wat de rechtszekerheid van de betrokken huishoudens niet ten goede komt.
- ✓ 3 maanden 'winterperiode' tegen beter weten in.

Bijna jaarlijks verzoekt Samenlevingsopbouw de minister om de winterperiode te vervroegen en/of te verlengen. Steeds opnieuw stellen we immers vast dat de temperatuur het in die periode niet toelaat om zonder energie te leven.

Omdat de reële weersituatie natuurlijk niet in regelgeving te gieten valt, bepleiten we een winterperiode die samenvalt met het winteruur. Dit lijkt ons alvast een realistischere inschatting.

3. Alles kan beter: naar een gegarandeerd systeem door verhoging van het hulpkrediet

Een minimale levering voorzien voor gezinnen die niet kunnen opladen in de winter zodat wordt vermeden dat deze gezinnen in mensonwaardige situaties terechtkomen, dat is de essentie.

Daarbij blijft de minimale levering aardgas een bevoegdheid van de minister van Energie en niet die van de minister van Welzijn. De uitvoering is in handen van de netbeheerders, zoals geregeld in de sociale openbaardienstverplichtingen. Aan de minimale levering aardgas mogen geen voorwaarden zoals zomeropladings, bonussystemen of budgetbeheer gekoppeld worden. Deze minimale levering is immers pure noodzaak voor sommige gezinnen en geen onderwerp van onderhandeling of een stok achter de deur.

De verhoging van het hulpkrediet tot een bedrag van 200 euro benadert o.i. meer de idee van een minimale levering. We pleiten voor een budget dat in de budgetmeter steeds aanwezig is en dat door de klant kan

geactiveerd worden. In se komt dit neer op een **verhoging van het hulpkrediet**. Dit hulpkrediet moet dan ook kunnen geactiveerd worden na een onvoldoende oplading⁴.

In de winter heb je ongeveer 7 euro aan aardgas per dag nodig. 200 euro is dan een equivalent van het bedrag waarmee je ongeveer één maand toekomt.

HOOGTE VAN HET HUIDIGE HULPKREDIET ELEKTRICITEIT EN AARDGAS VERSUS DE TOEKOMSTIGE MINIMUMLEVERING AARDGAS

Het hulpkrediet bedraagt 200 kWh voor elektriciteit en 1.000 kWh voor aardgas. Respectievelijk verstrekken de netbeheerders 50 euro en 70 euro.

Dit hulpkrediet is niet gratis. Het wordt aangezuiverd bij de volgende oplading met de 35–65%-regeling. De regelgeving voorziet een hulpkrediet voor aardgas dat ongeveer dubbel zo hoog ligt als dat van elektriciteit.

De minimumlevering van elektriciteit bedraagt 10 ampère. 8 uren verbruik op 10 ampère kost 3,20 euro.⁵ Op maandbasis wordt dat ongeveer 100 euro.

Voor elektriciteit kunnen gezinnen zodoende een schuld opbouwen van ongeveer 100 euro per maand.

Als we voor het hulpkrediet bovenstaande verhouding tussen gas en elektriciteit doortrekken, kan het nodige minimale verbruik aardgas 200 euro per maand bedragen. We bepleiten dat dit bedrag tijdens de koude maanden volledig ter beschikking is. Het hulpkrediet is steeds een actief krediet, zonder enige vorm van schuldafbouw en kan elke wintermaand opnieuw geactiveerd worden, ook na een onvoldoende oplading.

Om de schuldoopbouw te beperken, kan de minimale levering tijdens de zomermaanden wel lager liggen.

KOSTENVERDELING

Net zoals bij het huidige systeem van minimale levering worden de kosten gedeeld:

- ✓ de klant betaalt 30% terug via schuldafbouw volgens de 35-65%-regeling;
- ✓ 70% is voor rekening van de netbeheerder.

Volgens het huidige systeem telt de winter drie maanden. Wie drie maanden hulpkrediet gebruikt, bouwt een schuld van 600 euro op. Volgens de regeling van de huidige minimale levering kan 70% worden gerecupeerd bij de distributienetbeheerder, nl. 420 euro. De overige 180 euro betaalt de energiegebruiker terug via de 35-65%-regeling bij het opladen van de budgetmeter, ook tijdens het opladen gedurende de winterperiode. In een winterperiode van 5 maanden bouwt de klant een schuld op van 1.000 euro, waarvan 700 euro wordt terugbetaald door de distributienetbeheerder. De overige 300 euro wordt aangezuiverd met de 35-65%-regeling bij elke oplading.

⁴ Een voldoende oplading brengt het actief krediet - na aftrek van de schulden in de budgetmeter - op minimum plus vijf. Bij een voldoende oplading vervalt de 35%-65% regeling. Dan wordt de volledige schuld in de budgetmeter aangezuiverd met het opgeladen bedrag.

Bv.: bij een schuld van 40 euro en een oplading met 50 euro, wordt eerst de 40 euro aangezuiverd. De resterende 10 euro wordt actief krediet. Hier wordt de 35%-65%-regeling dus niet toegepast.

Het voordeel voor de klant hierbij is dat - bij aanzuivering van alle schulden in één keer - de klant opnieuw gebruik kan maken van het hulpkrediet en de niet-uitvalperiodes. Bij een niet-voldoende oplading slaagt de klant er niet in zijn schuld af te betalen en op plus vijf aan actief krediet te komen. Dan wordt de 35%-65%-regeling toegepast. Die geldt voor schulden in de budgetmeter, nl. het hulpkrediet, de minimumlevering en mogelijks het niet gevolgde betaalplan in de budgetmeter.

⁵ 10 (ampère) x 220 (volt) x 8 (uren) = 17,6 kWh maal 0,18 euro (gem. prijs per kWh) = 3,20.

Vanzelfsprekend kan het OCMW beslissen om de aflossing door de klant te verlagen en zelf kosten op zich te nemen, als het sociaal onderzoek uitwijst dat de klant in een erg preciaire situatie verkeert.

RISICO OP VERHOOGING SCHULDENPROBLEMATIEK TEGENGAAN

Een hogere minimale levering geeft een groter risico op schuldopbouw.

Als gezinnen gedurende meer dan een maand hun aardgasbudgetmeter niet opladen en daarmee een schuld creëren van 200 euro, dient de hulpverlening ingeschakeld te worden. Dit om hoge schulden te vermijden. De netbeheerder kan dan zoals in de knipperlichtprocedure voorzien, het OCMW op de hoogte brengen van het niet opladen van de budgetmeter en het vermoeden van het opstapelen van schulden.

De huidige 'knipperlichtprocedure' dient zeker overeind te blijven. Meer nog, de termijn om de hulpverlening in te schakelen mag zelfs korter. Jaarlijks dient ook geëvalueerd te worden welk gevolg OCMW's kunnen geven aan de lijst die de netbeheerder hen bezorgt.

4. Tot slot: een gegarandeerde levering aardgas door verhoging van het hulpkrediet ... de voorwaarden:

- ✓ een bevoegdheid van de minister van Energie, niet van de minister van Welzijn;
- ✓ een sociale openbaardienstverplichting van de netbeheerders;
- ✓ geen beslissingsbevoegdheid bij de hulpverlening, wel hulpverlening als traject om energiarmede aan te pakken;
- ✓ zonder voorwaarden zoals zomeropladings of budgetbeheer;
- ✓ zelf te activeren door de gebruikers;
- ✓ niet gratis;
- ✓ steeds actief krediet, zonder enige vorm van schuldafbouw;
- ✓ elke wintermaand opnieuw te activeren, ook na een onvoldoende oplading;
- ✓ tijdens de winterperiode die gelijkgesteld is met de periode van het winteruur.

30 november 2012

Mieke Clymans, Ellen Dries en Ann Van Der Wilt

Samenlevingsopbouw Antwerpen provincie